

սանդր Քաղնաչէեւ՝ երբեմն կուսակալ Տաւրիոյ եւ քաղաքապետ Թէոդոսիոյ, որ եւ ահայսօր հանգիսակից է մեզ այս տեղս՝ հանգերձ քաջատոհմիկ որդւովը, եւ ուրիշներ:

Բայց, սիրելի աշակերտք, ուսումնարանիս ապագային բուն եւ ճշմարիտ հաստատութեանը պատճառ՝ ոչ այնչափ կանոններն ու դրամագլուխները պիտի լինին՝ որչափ դուք. վասն զի դուք էք այս ազգային նորատունկ պարտիզիս պատուական նախընծայ երախայրիքը: Եթէ «Իպտոլոյ անտի ծառն ճանաչի» ըստ անսուտ բանի երկնաւոր վարդապետին մերոյ, ապաքէն ձեզմով պիտի ճանչնան ու հասկընան ազգայինք եւ օտարք թէ ո՞րն է այս մեր ուսումնարանիս հոգին, ինչ է սորա բարեկարգութիւնը, որպիսի է տուած կրթութիւնը եւ դաստիարակութիւնը: Եկէք ուրեմն այս նշանաւոր օրս, յորում կ'ոտնեմք հրաշալի թարգմանչաց մերոց Հարց Սահակայ եւ Մեսրոպայ տօնը, ընդունեցէք ձեր աշխատանաց սակաւիկ՝ բայց

պատուական վարձատրութիւնները: Որոնք որ վերջացուցին գովութեամբ իրենց ուսման ընթացքը՝ թող երթան ազգիս մէջ իրենց բարեկրթութեան պտուղներն երեւցընելու եւ բազմաբեղուն ընելու. եւ որոնք որ դեռ պիտի մնան այս տեղ՝ քաջալերուին եւ մէկզմէկ քաջալերեն արիարար նահատակելու յազգային ասպարիզիս կրթութեան եւ գիտութեանց, մինչեւ որ իրենք եւս հետ զհետէ փառաւորապէս արձակուելով ու դառնալով իրենց սիրելի ծնողաց գիրկը՝ ամենայն բարեկրթութեամբ զարգարեալ, ուրախութիւն եւ պարծանք լինին նոցա եւ ազգիս, եւ մեզ իմիթարութիւն եւ իքաջալերութիւն, եւ իյոյս ակնկալութեան՝ թէ մեր ոգեւսպառ աշխատանքներն ալ անպտուղ պիտի չմնան առաջի ազգիս եւ տէրութեան եւ ամենայն մարդկան, եւ ոչ անվարձ առաջի սրտագիտին Աստուծոյ, որում միայնոյ վայելէ պատիւ եւ փառք յազգաց մինչեւ յազգս, եւ յաւիտեանս յաւիտենից:

Բ Ա Ռ Ա Չ Ն Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ԱՇԽԱՐՀԱՐԱՌ ԼԵՁՈՒԻՆ ՔԱՆԻ ՄԻ ԲԱՌԵՐԸ.

Խաղի. — Ոմանք ուշ չգնելով այս բառին սկզբնական նշանակութեանը, կգրեն եւ կըհնչեն խաիփ. խաիփ եղաւ, խաիփ ընել, խաիփ ուխտաւ, խաիփ խայտառակ, խաիփաբար, խաիփութիւն եւ այլն. բայց որովհետեւ խաղ բառին յոգնակին է, տարակոյս չկայ որ պէտք է գրուի խաղի, խաղի ու խաղեր, խաղաբար եւ այլն: Գրոց մէջ ալ կայ. «Խաղք եւ խայտառակ կացուցանէ զստանայ ապաշխարութիւն»:

Խաչկարի. — Այս բառին թէպէտ նախատիպը այսինքն խաչ բառը հայերէն է, բայց ածանցական վարի մասնիկը տաճկերէն լինելով՝ լաւ է ըսել խաչաձեւ, խաչանման: Ոմանք փաղափաւր բառին տեղն ալ կըսեն փաղափաւրի, որ նոյնպէս յայտնի սխալ է եւ օտարախորթ: Խրիմօւ Հայոց լեզուին մէջ զարմանալի սովորութիւն մը կայ, որով խաչաձեւ բառին տեղը կըսեն խաչներեկիմ, այսինքն խաչ մեր յերկինք. կերեւի թէ բարեպաշտական երկիւղածութենէ մը առաջ եկած է ռամկաց մէջ այս սովորութիւնը, եւ սուրբ խաչին անունը հասարակ բաներու վրայ գործածել

չուզելով, բայց եւ նշանակութիւնը պահպանելով՝ ըսեր են խաչ մեր յերկիմ: Ասոր նման սովորութիւն է նաեւ տղու ցաւին կամ տղաւոց ջղացաւութեան անունը տալու տեղը՝ ըսել, Քրիստոս մեր մեքը. որով կ'իմացուի թէ այն հիւանդութիւնը գիւական ազգեցութենէ առաջ եկած կհամարին, որ աւելորդապաշտութիւն է:

Խեկք. — Թէպէտ եւ այս բառին ստուգաբանութիւնը խիկոյ բառը կերեւայ, բայց որովհետեւ գրոց մէջ խեկքակաւ բառը կայ միայն մէկ տեղ, սովորութիւն է խեկք բառն ալ աւելի թոյով գրել քան թէ գայով:

Խիս. — Բուն նշանակութիւնն է կարծր, ամուր, չկտրուող, եւս եւ դժնգակ, ծանր, անտանելի. բայց շատ տեղ աշխարհաբառին մէջ կգործածուի յոյժ բառին նշանակութեամբը. խիս աղիկ, խիս շուս, խիս կակուղ եւ այլն: Այս առումը տաճկերէն փեփ բառին գործածութենէն առնուած է՝ իբրեւ անոր թարգմանութիւն: Փափաքելի է որ այս խիս բառին տեղը յոյժ եւ կարի բառերը գործածուին: